

Vakuutustoimialalla myllertää – valvottaako valvonta?

11.1.2018 • BLOGI • Kaisa Forsström

Kirjoittaja Kaisa Forsström työskentelee Finanssivalvonnassa Vakuutusvalvonta-osaston päällikkönä.

Uudet innovaatiot ja muuttuvat toimintamallit haastavat myös vakuutustoiminnan valvojan. Meille säädetty tavoite – vakuutettujen etujen turva, vakuutustoiminnan terve kehitys ja vakuutusmarkkinoiden vakaus – pitää hereillä ja liikkeellä.

Myös valvonnan kehittyminen on toimintaympäristön muuttuessa välttämätöntä. Vuosisuunnittelussamme 2018 on valvonnan kehittämisen vuosi. Mikä muuttuu?

Valvottavien toimialaosaaaminen varmistettava

Vakuutusvalvonnan perustehtäviä on varmistaa, että alan toimijat noudattavat sovellettavia säännöksiä, niiden nojalla annettuja määräyksiä, toimilupansa ehtoja ja toimintaansa koskevia sääntöjä. On ollut jopa surullisen pysäyttävä kokemus huomata vakuutuslalla selkeitä piirteitä kehityksestä, jossa yhtiöiden hallinnoissa kiinnitetään yhä vähemmän huomiota toimiluvan mukaisen perustoiminnan merkitykseen, siihen liittyvän osaamisen ylläpitoon ja lainsäädännön toiminnalle asettamiin rajoihin.

Lakia voidaan muuttaa vain eduskuntakäsittelyn kautta. Toimijoiden omin ratkaisuin, tai sen paremmin viranomaispäätöksin, se ei ole mahdollista. Vaikka valvottavapuolelta on omaakin kokemusta liki kolmelta vuosikymmeneltä, suhtautuminen sitovaan lainsäädäntöön tai valvojan ohjeisiin on toimialatasolla arvioituna yllättänyt.

Ymmärrän innon kehittyä ja kehittää uutta. Se ei kuitenkaan poista veloitetta toimia lain rajoissa, toimiluvan puitteissa. Näihin kysymyksiin tulemme kiinnittämään erityistä huomiota vuonna 2018.

Hyvin toimiva compliance varmistaa toimivan johdon yön

Suomessa lain- ja ohjeidenmukaisuutta tukevat compliance-toiminnot ovat sekä oikeudelliselta pohjaltaan että käytännön kokemuksiltaan suhteellisen uusia. Vielä kuulee kommentteja kyseisen toiminnon estävästä tai hidastavasta vaikutuksesta, jopa turhuudesta. Parhaimmillaan se kuitenkin paitsi mahdollistaa uudet laillisesti toimintaan istuvat innovaatiot, myös mm. suojaa toimivaa johtoa virhearviotilanteiden henkilökohtaisilta vastuilta.

Suosittelen lämpimästi ruotsalaiseen traditioon tutustumista näissä prosesseissa. Siellä regelförfarandet on kokemukseni mukaan finanssialan toimijoiden arjessa pitkälle vakiintunut ja arvostettu toiminto. Eikä vähiten siksi, että toimiessaan tarkoituksensa mukaisesti, se osaltaan vahvistaa turvallisen toimintaympäristön paitsi jo mainitulle yhtiön johdolle, myös muille työntekijöille. Sekä tukee osaltaan asiakkaiden luottamusta toiminnan vastuullisuuteen.

Tulemme kiinnittämään kasvavaa huomiota toimijoiden tapaan hyödyntää compliance-toimintoa. Sekä vastaavasti compliance-henkilöstön mahdollisuuksiin, kykyyn ja haluun tarvittaessa puuttua arjen tekemiseen yhtiöissä.

Mitä tekninen kehitys saa valvojan erityisesti miettimään satavuotiaassa Suomessa?

Vakuutusvalvonnan tehtävänä on myös seurata ja arvioida paitsi toimialan ja sillä toimivien, myös muun toimintaympäristön ja muiden yleisten toimintaedellytysten kehitystä. Tässä ajassa tekninen kehitys on nopeudeltaan huimaa ja mm. palveluiden kehittämisessä ihan uudenlaisia mahdollisuuksia avaavaa.

Finanssialan muutokset, mukaan lukien teknisen kehityksen vaikutus, muuttavat siksi myös vakuutusvalvontaa. Uusia valvonnassa arvioitavia palveluja syntyy innovaatioiden ja kansainvälistymisen myötä. Toisaalta myös monet meille jo tutut kysymykset nousevat uudelleen ja korostetusti esiin.

Vakuutusvalvonnassa tulemme ensi vuonna pohtimaan ainakin seuraavia kysymyksiä:

- Mikä on vakuutus? Tai mikä on toimiluvan vaativaa vakuutustoimintaa? Meille keskeistä on, että uudetkin toimijat ja palveluiden tarjoajat havaitsevat milloin toiminta muuttuu lupaa vaativaksi.
- Tietojen teknisen välittämisen helppous on uutta arkea. Samalla tietoturva koskeva säännöstö 2018 uudistuu. Miten tähän on varauduttu? Miten vakuutusten salassapitojen suojaamia tietoja käytännössä vaihdetaan ja käytetään yhtiöiden sisällä tai yhtiöiden välillä? Merkittävät sanktiouhat ovat tässä myös taloudellisen riskin arvioinnin kohteena.
- Miten automatisoitavissa prosesseissa huolehditaan päätöksenteon vastuista? Automaatille tuota vastuuta ei voi ulkoistaa. Kuten ei myöskään vastuuta asiakkaan- tai kuluttajansuojasta.
- Myös ulkoistaminen teknisesti helpottuu uusien ratkaisujen myötä – missä valta ja vastuu tällöin ovat käytännössä ja oikeudellisesti arvioiden? Kun vielä osa toimijoiden tehtävistä liittyy julkisen vallan käyttöön, tämän kapean, perustuslailla suojatun portin kautta saatu päätöksentekovalta ei tietenkään ole toimijoiden vapaasti delegoitavissa eteenpäin.
- Miten määräytyy vastuu yli yhtiörajojen integroiduissa palveluissa: missä yhden yrityksen toiminta palvelua tuottaessa alkaa ja toisen loppuu? Ovathan vastuut, päätöksenteon prosessit, toimiluvat ja toimialarajat huomioitu, kun toimitaan ryhmissä finanssialalla tai sen yli?

Nämä siis vain joinain esimerkkeinä kysymyksistä, joiden vaikutusta valvontaan arvioimme niin vakuutusvalvonnassa kuin myös yhdessä muiden Finanssivalvonnan osaajien kanssa. Eikä varmasti yllätä ketään, että samat teemat toistuvat myös eurooppalaisessa valvontayhteistyössä.

Digitaalisuus ja robotisaatio muuttavat, saavat muuttaa, niiden jopa pitää muuttaa ja tehostaa toimintamalleja. Mutta ne eivät muuta, eivätkä voi hallitsemattomasti tai harkitsemattomasti muuttaa toimijoiden toimialaa. Tai vähentää toimiala- tai tuoteosaamista.

Dialogilla eteenpäin

Töitä riittää niin valvojalta kuin valvottavillakin. Meillä on yhteiset tavoitteet: vakuutustoiminnan ja -toimijoiden luotettavuus alan vastuullisen ja vakaan kehityksen kivijalkana. Tähän liittyy keskeisesti hallittu riskinotto vakuutettujen hyväksi, vakuutuksen ottajille luvatussa turvasta huolehtien. Siksihän me olemme olemassa: toimiala ja sen valvoja.

Pyrimme kuluvan vuoden aikana resurssiemme rajoissa myös aktivoitumaan erilaisiin toimialatapaamisiin, lisäämään dialogia. Näin tuemme ennakoitavuutta ja valmiuksia katsoa taustapeiliin ohella vahvasti eteenpäin.

11.1.2018